

**Yttrande från rådgivande kommittén för yrkesutbildning
till Europeiska kommissionen om
en gemensam vision för kvalitativa och ändamålsenliga lärlingsutbildningar och andra
former av lärande på arbetsplatsen**

den 2 december 2016

1) INLEDNING

Lärlingsutbildningar och andra former av lärande på arbetsplatsen är en språngbräda till sysselsättning och ett aktivt medborgarskap. En persons anställbarhet och möjligheter på arbetsmarknaden förbättras genom att denna lär sig nya färdigheter som behövs på arbetsmarknaden och dessutom främjas den personliga utvecklingen. Medlemsländer med välutvecklade lärlingssystem som en del av yrkesutbildningen har oftast en låg ungdomsarbetslöshet och hög ekonomisk konkurrenskraft. Viktiga faktorer i detta sammanhang är även en stark ekonomisk och industriell bas och väl samordnade strukturer för utbildningssystemet och arbetsmarknaden i landet. Delat ansvar utgör en viktig del av lärlingsutbildningarna och andra former av lärande på arbetsplatsen.

Rådet antog 2012 en rekommendation om att införa en ungdomsgaranti¹ för att se till att alla unga människor upp till 25 års ålder får kvalitativa erbjudanden om jobb, fortsatt utbildning, lärlingsplats eller praktik senast fyra månader efter att de slutat skolan eller blivit arbetslösa. Som Europeiska kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker konstaterade i sitt tal om tillståndet i unionen 2016, har nio miljoner unga vid det här laget fått ett erbjudande som omfattar en av dessa fyra delar. Dessutom har sysselsättningsinitiativet för unga, som har tilldelats 6,4 miljarder euro, för första gången någonsin direkt riktat stöd till unga som varken arbetar eller studerar och som är bosatta i regioner som brottas med en hög ungdomsarbetslöshet.

I juli 2013 lanserades den europeiska alliansen för lärlingsutbildning, inom ramen för vilken Europeiska kommissionen, medlemsländerna och de europeiska arbetsmarknadsparterna har åtagit sig att förbättra kvaliteten på och utbudet av lärlingsutbildningar samt att göra dem mer attraktiva. Efta- och kandidatländer har också anslutit sig till initiativet. Dessa samordnade åtgärder tillsammans med förbättrade makroekonomiska förhållanden och strukturreformer har bidragit till att minska ungdomsarbetslösheten i EU med 1,4 miljoner personer sedan lanseringen av sysselsättningsinitiativet för unga².

I maj 2016 slutförde de europeiska arbetsmarknadsparterna sina respektive projekt beträffande ett förslag till europeiska kvalitetskriterier för lärlingsutbildningar³ och kostnadseffektiva system för lärlingsutbildning⁴, och enades om det gemensamma uttalandet **”Mot en gemensam vision för lärlingsutbildningar”**⁵. I det gemensamma uttalandet efterlyses ett trepartsyttrande från arbetsgivare, fackliga organisationer och medlemsländer för att främja kvalitativa och kostnadseffektiva lärlingsutbildningar i Europa. Detta kommer att ligga till grund för nästa steg för den europeiska alliansen för lärlingsutbildning och bidra till genomförandet av halvtidsresultaten från Riga 2015 om **att främja lärande på arbetsplatsen, med särskilt fokus på lärlingsutbildningar**⁶.

Målet med den nya kompetensagendan för Europa⁷, som Europeiska kommissionen lanserade den 10 juni, är att säkerställa att människor utvecklar en bred uppsättning färdigheter från en tidig ålder och under hela livet för att på så sätt öka deras anställbarhet och se till att de är fullt delaktiga i samhället. Dessutom vill man öka konkurrenskraften och stimulera tillväxten. Som framhålls i den nya kompetensagendan underlättar välfungerande lärlingsutbildningar och andra former av lärande

¹ [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H0426\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013H0426(01)&from=EN)

² Meddelande: Ungdomsgarantin och sysselsättningsinitiativet för unga efter tre år, COM (2016). <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016DC0646&from=EN>

³ <https://www.etuc.org/publications/european-quality-framework-apprenticeships#.V8ku3-nynor>

⁴ <https://www.buinessurope.eu/publications/cost-effectiveness-apprenticeship-schemes-making-case-apprenticeships>

⁵ https://www.buinessurope.eu/sites/buseur/files/media/position_papers/social/apprenticeship_joint_statement_30may.pdf

⁶ http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/2015-riga-conclusions_en.pdf

⁷ <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=15621&langId=en>

på arbetsplatsen övergången från skola till arbete genom att öka de lärandes anställbarhet och förse dem med de färdigheter som behövs på arbetsmarknaden. Lärlingsutbildningar är fördelaktiga även för företagen och samhället i stort.

Den 14 september offentliggjordes halvtidsöversynen av EU:s fleråriga budgetram. I den ingick ett förslag om att tilldela ungdomssysselsättningsinitiativet ytterligare 1 miljard euro mellan 2017 och 2020. På sitt möte den 16 september diskuterade stats- och regeringscheferna för 27 EU-länder även behovet av ytterligare insatser för att minska ungdomsarbetslösheten och de återkom till denna fråga vid Europeiska rådets möte den 1 december 2016.

Den 25 oktober 2016 offentliggjorde Europeiska kommissionen sitt arbetsprogram för 2017. Det bygger på kompetensagendan och beskriver initiativ som syftar till att ta itu med en modernisering av utbildningssystemen och förbättra kvaliteten på lärlingsutbildningar, vilket inbegriper ett förslag om kvalitetskriterier för lärlingsutbildningar. Dessutom ska rörligheten för lärlingar ytterligare utvecklas och ungas framsteg på arbetsmarknaden efter avslutad akademisk eller yrkesinriktad utbildning följas upp.

Mot bakgrund av denna utveckling bör detta yttrande bidra till att utforma politik och åtgärder på EU-nivå och nationell nivå för att ytterligare utveckla och stärka utbudet av och kvaliteten på lärlingsutbildningar runtom i Europa samt göra dem mer ändamålsenliga.

2) MÅL

Stärka reformerna och genomförandet av kvalitativa och effektiva lärlingsutbildningar och andra former av lärande på arbetsplatsen

Trots ansträngningar från regeringars, arbetsmarknadsparter och andra berörda parter sida behöver reformarbetet intensifieras. Utbudet av kvalitativa och ändamålsenliga **lärlingsutbildningar** måste utökas raskt. Utbudet av och kvaliteten på lärlingsutbildningar är fortfarande ofta otillräckligt och unga människor, deras föräldrar och samhället i stort ser ofta på yrkesutbildning och lärlingsutbildning som ett andrahandsval. Ytterligare framsteg bör också göras inför utarbetandet av en ny europeisk utbildningsstrategi och EU:s nästa fleråriga budgetram efter 2020.

Förbättra samordningen av och stödet till olika berörda parter verksamhet

Den europeiska alliansen för lärlingsutbildning arbetar hårt och det tas fram många initiativ och vidtas många åtgärder på lokal, regional, nationell, europeisk och internationell nivå samt inom många olika branscher. Detta till trots finns det fortfarande ett trängande behov av att stärka kunskapsutbyte, nätverksbyggande och samarbete. Dessutom behöver man stärka öppenheten och insynen vad gäller kvaliteten på och utbudet av lärlingsplatser.

3) EN GEMENSAM VISION

Detta yttrande lyfter fram områden där ytterligare åtgärder behövs för att uppnå en *gemensam vision för kvalitativa och ändamålsenliga lärlingsutbildningar och andra former av lärande på arbetsplatsen*.

Rådgivande kommittéen för utbildning uppmanar kommissionen att vidta åtgärder på följande områden

- i. Följa upp sin avsikt att lägga fram ett förslag om kvalitetskriterier för lärlingsutbildningar, vilket tillkännagavs i kommissionens arbetsprogram för 2017. Detta yttrande bör beaktas i förslaget.
- ii. På grundval av belägg och forskning⁸ bör europeiska alliansen för lärlingsutbildning utvecklas ytterligare. Det finns relevanta utmaningar, såsom arbetsgivarnas medverkan och

---

⁸ Framför allt kommissionens undersökning om europeiska alliansen för lärlingsutbildning, *Assessment of progress and planning the future*, och Cedefops undersökningar om lärlingsutbildningar, *Cross national overview of apprenticeships in Europe*, tematiska landsöversyner om lärlingsutbildningar, *Governance and Financing of apprenticeship*, m.fl. Se även <http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/apprenticeships-work-based-learning>

kostnadseffektivitet, digitalisering, integreringen av migranter, innovation, entreprenörskap och högre yrkesutbildning, som behöver tacklas⁹.

- iii. Utveckla en rad stödtjänster för kunskapsutbyte¹⁰, nätverksbyggande och samarbete för att vid behov bistå vid reformer av lärlingsutbildningar och andra former av lärande på arbetsplatsen på nationell nivå. Detta kan inbegripa expertråd och bench-learning¹¹, samt klusterbildning och samarbete mellan länder, arbetsmarknadens parter och andra berörda parter i enlighet med EU:s befintliga politiska ramar och slutsatserna från Riga. Landsbesök av experter skulle även kunna anordnas vid sidan av dessa insatser.
- iv. Följa upp reformerna av lärlingsutbildningar och andra former av lärande på arbetsplatsen och säkerställa en nära koppling mellan den europeiska alliansen för lärlingsutbildning och relevanta europeiska initiativ, såsom slutsatserna från Riga, ungdomsgarantin, sysselsättningsinitiativet för unga och andra relevanta initiativ inom ramen för EU:s kompetensagenda.
- v. Göra yrkes- och lärlingsutbildningar mer attraktiva och förbättra bilden av dem genom att utforma högkvalitativa lärlingsutbildningar och informera om fördelen med dessa för de lärande, företag och samhället genom regelbundna initiativ för att mobilisera alla relevanta berörda parter på EU-nivå och på nationell, regional och lokal nivå (t.ex. den europeiska temavecka för yrkesutbildning).
- vi. Stärka samarbetet när det gäller politik och åtgärder som rör lärlingsutbildningar mellan de europeiska institutionerna och organen (Cedefop och ETF) å ena sidan och internationella organisationer och nätverk (t.ex. Unesco, OECD, ILO, Euroskills/Worldskills, världsbanken och det globala lärlingsutbildningsnätverket) å andra sidan
- vii. Utforska möjligheten av EU-finansierat stöd för utbytesprogram för lärlingsutbildningar och andra former av lärande på arbetsplatsen med tredje länder.

Medlemsländerna och arbetsmarknadens parter bör arbeta ytterligare med följande frågor

- viii. Mobilisera aktörer för konkreta åtgärder på nationell, regional och lokal nivå. Detta inbegriper att underlätta inrättandet av **nationella partnerskap för lärlingsutbildningar och andra former av lärande på arbetsplatsen**, som styrs av efterfrågan och involverar alla relevanta beslutsfattare från departement, arbetsmarknadens parter, utbildningsanordnare och förmedlande organ (handels-, industri- och hantverkskammare samt yrkesorganisationer och branschorganisationer) samt övriga berörda parter.
- ix. Göra ytterligare framsteg när det gäller att inrätta en lämplig **ram**, där alla berörda parter ansvarsområden, rättigheter och skyldigheter är tydligt formulerade och går att verkställa. Detta förutsätter att arbetsmarknadens parter medverkar aktivt¹². Stödja inrättandet av **flexibla utbildningsvägar**, vilket omfattar erkännande av kvalifikationer mellan utbildningssektorer. Detta ska framför allt vara ett incitament för lärlingar på gymnasienivå att fortsätta utbilda sig på eftergymnasial nivå för att få ytterligare kvalifikationer.
- x. Tillhandahålla lämpliga stödstrukturer och åtgärder, finansiella som icke-finansiella, och i förekommande fall en kostnadsfördelning mellan företag och offentliga myndigheter, för att få företag, framför allt små och medelstora företag, att erbjuda kvalitativa och effektiva lärlingsutbildningar.
- xi. Främja utvecklingen av partnerskap mellan och med arbetsmarknadens parter och andra relevanta berörda parter för att säkerställa en strukturerad och fortlöpande dialog och en transparent reglering av utformande, kvalitetssäkring, genomförande och bedömning av

⁹ Uppföljning av slutsatserna i Riga och rekommendationerna i *Study on higher Vocational Education and Training in the EU*, COM (2016). <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=sv&pubId=7893&type=2&furtherPubs=yes>

¹⁰ Inbegripet stöd för en effektiv användning av befintliga verktyg (t.ex. den digitala verktygslådan, ILO-verktygslådan och verktygslådan för andra former av lärande på arbetsplatsen)

¹¹ http://www.pesboard.eu/EN/pesboard/Benchlearning/benchlearning_node.html

¹² Som överenskommet i rådets förklaring om europeiska alliansen för lärlingsutbildning, se http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/139011.pdf

lärlingsutbildningar och andra former av lärande på arbetsplatsen enligt det nationella ramverket.

- xii. Mobilisera branscher med medverkan av branschvisa arbetsmarknadsparter och organisationer enligt de nationella prioriteringarna.
- xiii. Höja kvaliteten på undervisningen inom yrkesutbildningar och utbildningen på företag (och samarbete mellan dessa).
- xiv. Inkludera möjligheten till rörlighet för de lärande som en del av lärlingsutbildningsprogrammen för att uppnå högre nivåer av rörlighet bland lärlingar i hela Europa. Detta bör kompletteras av finansiellt och icke-finansiellt stöd.
- xv. Förbättra yrkesrådgivningen och marknadsföra lärlingsprogram genom informationskampanjer riktade till unga, deras föräldrar, vuxenstuderande, utbildningsanordnare, arbetsgivare och offentliga arbetsförmedlingar. I kampanjerna bör fördelarna med lärlingsutbildningar för både arbetsgivare och de lärande lyftas fram.
- xvi. Ytterligare utveckla lärlingsutbildningar och partnerskap som föreslås i bilagan.
- xvii. Diskutera möjliga tillvägagångssätt med branschvisa arbetsmarknadsparter för att stärka och diversifiera utbudet av lärlingsutbildningar till ett större antal yrken, särskilt inom de branscher som bidragit till de europeiska arbetsmarknadsparternas projekt, de branscher som identifierats i kompetensagendan och de branscher som redan deltagit i kompetensråd inom sin bransch.

4) UPPFÖLJNING

Rådgivande kommittén för yrkesutbildning uppmanar rådets ordförandeskap och kommissionen att säkerställa att man fullt ut beaktar de möjligheter att minska ungdomsarbetslösheten som erbjuds genom lärlingsutbildningar när åtgärder för att minska ungdomsarbetslösheten diskuteras. Detta inbegriper även diskussionen om sysselsättningsinitiativet för unga under Europeiska rådets möte i december 2016.

Rådgivande kommittén för yrkesutbildning uppmanar även kommande rådsordförandeskap att uppmana medlemsländerna att förnya och utvidga sina löften och åtaganden utifrån rådets förklaring från 2013¹³.

---

¹³ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/139011.pdf

BILAGA

Lärlingsutbildningar och partnerskap

På grundval av de europeiska arbetsmarknadsparternas gemensamma uttalande av den 30 maj 2016 och delar av 2013 års förklaring från rådet om den europeiska alliansen för lärlingsutbildning

LÄRLINGSUTBILDNINGAR

1. System för lärlingsutbildningar kräver ett tydligt och lämpligt regelverk på nationell nivå och de är beroende av företag som kan skapa lärlingsplatser (och arbetsmöjligheter) för de lärande.
2. Kvalitativa lärlingsutbildningar förbättrar inte enbart en persons anställbarhet och möjligheter på arbetsmarknaden i och med att denna lär sig nya färdigheter som behövs på arbetsmarknaden, utan de främjar även den personliga utvecklingen och leder till en erkänd kvalifikation.
3. Lärlingsutbildningar bör omfatta ett större antal branscher och yrken. Det finns ett särskilt behov av att bredda utbudet av lärlingsutbildningar och göra dem mer attraktiva bortom de branscher som de traditionellt sett är förknippade med. Att utvidga lärlingskonceptet till ett större antal yrken skulle också bidra till att öka anställbarheten och sysselsättningsmöjligheterna för alla människor.
4. Lärlingarnas status skiljer sig åt mellan länderna och bestäms genom lagstiftning och/eller nationella system för arbetsmarknadsrelationer samt utbildningspraxis. För varje lärlingsutbildning bör det tydligt anges i kontraktet vilka rättigheter och skyldigheter arbetsgivaren och lärlingen har, både vad gäller arbetsvillkor och ur utbildningssynvinkel. Detta bör även i förekommande fall inbegripa den sociala trygghet som lärlingen omfattas av.
5. En betydande del av lärlingens utbildningstid bör tillbringas på arbetsplatsen. De specifika yrkesrelaterade färdigheter som lärlingar lär sig på arbetsplatsen bör kompletteras av mer övergripande färdigheter som kan användas i olika situationer, vilket säkerställer att lärlingarna kan anpassa sig till förändringar efter avslutad lärlingsutbildning.
6. Lärlingar bör få lön eller annan ersättning på en nationellt sett lämplig nivå. I förekommande fall bör lönen eller ersättningen ligga i linje med nationella eller branschvisa minimikrav eller kollektivavtal. Detta är också nödvändigt för att säkerställa ett rimligt åtagande från lärlingarnas sida och avspeglar de förmåner som lärlingsutbildningen medför i form av framtida kvalifikationer och anställningsmöjligheter.
7. Det är viktigt att lärlingsutbildningen är upplagd så att den blir så kostnadseffektiv som möjligt för ett företag, vilket möjliggör en avkastning på investeringarna, vilket i sin tur uppmuntrar och främjar utbudet av lärlingsplatser.
8. En kostnadsfördelning mellan företag och offentliga myndigheter kan bidra till att öka utbudet av lärlingsplatser samt säkerställa lämpliga villkor för lärlingar. I välfungerande lärlingssystem får företagen tillbaka sina investeringskostnader på lång sikt i och med att lärlingarna lär sig de färdigheter som företagen behöver och redan under sin lärlingsperiod delvis arbetar aktivt.
9. Små och medelstora företag samt mikroföretag är viktiga när det gäller att skapa lärlingsplatser. För att främja lärlingsutbildning i små och medelstora företag behöver dessa få tillgång till lämpliga externa stödtjänster för utbildning, rekrytering och administration, så att de därigenom kan få en högre avkastning på sina investeringar.
10. Det räcker inte enbart att arbetsmarknadens parter och yrkesutbildningsanordnarna är mer involverade, utan det är även viktigt att studievägledare och karriärrådgivare förmedlar vikten av lärlingsutbildningar för att förbättra anställbarheten och yrkesutvecklingen på ett

tydligare sätt. Studievägledning och karriärrådgivning behövs även under hela lärlingsutbildningen.

11. Lärare och mentorer, både i skolor och på företag, måste på lämpligt sätt stödjas och ha en möjlighet att förkovra sig inom sina respektive områden för att kunna utbilda lärlingar i enlighet med de senaste undervisningsmetoderna och arbetsmarknadens behov.
12. Det är viktigt att konceptet med lärlingsutbildning utvidgas bortom gymnasienivån, genom att införa lärlingsutbildning och varvad utbildning för olika typer och nivåer av utbildning, särskilt högre yrkesutbildning och i förekommande fall universitetsutbildning.

PARTNERSKAP

13. Partnerskap är en förutsättning för kvalitativa yrkes- och lärlingsutbildningar som leder till relevanta läranderesultat.
14. För att stödja både arbetsmarknadens och lärlingarnas behov måste lärlingssystem regleras på ett sätt som säkerställer att kompetensbehoven på arbetsmarknaden beaktas i tillräckligt stor utsträckning.
15. Detta kräver en nära medverkan av arbetsmarknadens parter i enlighet med nationella system för arbetsmarknadsrelationer och utbildningspraxis när det gäller utformandet, regleringen och genomförandet av lärlingssystem.
16. Det krävs också partnerskap med andra relevanta berörda parter, såsom i förekommande fall intermediära organ (handels-, industri- och hantverkskammare samt yrkesorganisationer och branschvisa organisationer), utbildningsanordnare, ungdoms- och studentorganisationer samt lokala, regionala och nationella myndigheter.